

Republika e Kosovës • Republika Kosovo • Republic of Kosovo
Institucioni i Avokatit të Popullit • Institucija Ombudsmena • Ombudsperson Institution

Priština, dana 17. septembra 2019. godine

G. Fitim Sadiku, Generalni Sekretar
Ministarstvo inostranih poslova

PISMO PREPORUKE

Žalba br. 265/2019

Arta Berisha

protiv

Ministarstva inostranih poslova

Poštovani g. Sadiku,

Ombudsman, je u skladu sa članom 16. stav 1. Zakona br. 05/L-019 o Ombudsmanu, i u skladu sa članom 10. Zakona br. 03/L-215 o uvidu u javnim dokumentima (ZUJD)¹, dana 20. marta 2019. godine, primio žalbu gđe. Arta Berisha, novinarka angažovana u projektu „Istina online“, koji se realizuje u saradnji sa Udruženjem novinara i Balkanskom mrežom istraživačkog novinarstva (BIRN), podnesenu protiv Ministarstva inostranih poslova (MIP) zbog ne odgovaranja na zahteve za pristup javnim dokumentima. Žaliteljka je 13. septembra 2018. godine e-poštom podnela zahtev za pristup zvaničnim dokumentima, odnosno pristupu sledećim podacima: *Da li Ministarstvo inostranih poslova ima budžet za marketing na mreži i medijima online i socijalnim medijima, koji su to mediji i društvene mreže na koje se troši budžet i za koji period su sklopljeni ugovori.* Ove podatke je tražila za 2017. i 2018. godinu.

Ombudsman se dana 24. aprila 2019. godine, obratio pismom Generalnom sekretaru MIP, i tražio informacije u vezi sa postupcima koje je MIP preduzelo u vezi sa zahtevom žaliteljke za pristup traženim dokumentima. Dana 3. maja 2019. godine održan je sastanak predstavnika IOK-a i generalnog sekretara u MIP-u, i tom prilikom rečeno je da će MIP odgovoriti na pisma ombudsmena i podnosioca žalbe. Dana 3. maja 2019. godine, nakon sastanka predstavnika IOK-a i MIP-a, službenik Ureda sekretara, putem e-pošte, zatražio je od OIK-a kopiju zahtjeva koju je žaliteljke podnela MIP-u. Dana 5. maja 2019. godine, IOK je poslao traženi dokument putem e-maila Kancelariji generalnog sekretara u MIP. Dana 22. maja 2019. godine, predstavnica IOK-a je kontaktirala kancelariju generalnog sekretara u vezi sa postupcima koje je MIP preduzelo u vezi sa žalbom, nakon sastanka 3. maja 2019., ali nije dobila odgovor.

¹Zakon br. 06/L-081 o pristupu javnim dokumentima, stupio je na snagu 19. jula 2019. godine, dok je zahtev koji je podnio podnosilac žalbe podnesen pre stupanja na snagu novog zakona. Stoga se u ovom slučaju primjenjuju pravila starog zakona.

Obzirom da MIP nije dostavio dogovor na pismo od 24. aprila 2019. godine, Ombudsman se dana 24. jula 2019. godine, ponovo obratio Generalnom sekretaru, ali nije dobio odgovor.

Ombudsman podseća da Ustav Republike Kosova, u članu 41, stav 1, definiše Pravo na pristup javnim dokumentima, po kome. *“Svako lice uživa pravo pristupa javnim dokumentima.”* Dok u stavu 2, istog člana definiše se: *“Dokumenta koje poseduju javni i državni organi, su javna, osim onih kojima je pristup zakonom ograničen, zbog privatnosti, poslovnih tajni ili informacija koje su klasifikovane kao poverljive.”*

Pravo da bude informisan je pravo garantovano Univerzalnom deklaracijom o ljudskim pravima, članom 19, koji propisuje: *„Svako ima pravo na slobodu mišljenja i izražavanja, što obuhvata i pravo da ne bude uznemiravan zbog svog mišljenja, kao i pravo da traži, prima i širi obaveštenja i ideje bilo kojim sredstvima i bez obzira na granice.“* Slobodu uzimanja i davanja informacija predviđa i član 10. stav 1. Evropske konvencije o ljudskim pravima (ESLJP) - [Sloboda izražavanja]: *“Svako ima pravo na slobodu izražavanja. Ovo pravo uključuje slobodu posedovanja sopstvenog mišljenja, primanja i saopštavanja informacija i ideja bez mešanja javne vlasti i bez obzira na granice...”*

Duh člana 41 Ustava se prosleđena takođe u članu 1, ZUJD-a, prema kojem: *„Ovaj zakon garantuje pravo svakog fizičkog ili pravnog lica, bez diskriminacije po bilo kom osnovu, da imaju pristup, na zahtev, dokumentima vođenim, pripremljenim ili primljenim od javnih institucija.”*

Ombudsman primećuje da ne razmatranje zahteva žaliteljke od strane MIP osim što je u suprotnosti sa ZUJD-om, dolazi u sukob i sa Zakonom br. 05/L-031 o opštoj administrativnoj proceduri, odnosno sa principom otvorene administracije shodno članu 9 stavu 1: *„Javni organi mora da deluju transparentno.“* Štaviše, nedostatak odluke u obliku propisanom zakonom takođe ukazuje na nedostatak obaveštenja stranke o pravu na žalbu, što takođe predstavlja kršenje prava na korišćenje pravnih lekova.

Ombudsman podseća da praksa Evropskog suda za ljudska prava (ESLJP) shodno članu 53 Ustava predstavlja osnovu za tumačenje ljudskih prava. U slučaju *Observer i Guardian V. Velike Britanije*, ESLJP je procenio da *„Sloboda izražavanja predstavlja jedan od osnovnih temelja demokratskog društva; na osnovu stava 2 člana 10 (EKLJP), primenjiva je ne samo za "informacije" ili "ideje" koje su primljene ili ocenjene. [...]...Ne samo što štampa ima zadatak da prenosi takve informacije i ideje: javnost takođe ima pravo da ih primi. U suprotnom, štampa ne bi mogla da igra svoju vitalnu ulogu javnog čuvara.”*² Takođe u slučaju *Lingens v. Austria*, ESLJP podseća *“[...].. Takvi su zahtevi pluralizma, tolerancije i širokogrudnosti bez kojeg ne postoji „demokratsko društvo“. Ovi principi su od posebnog značaja što se tiče štampe.”*[...].³

Ombudsman procenjuje da su izuzeci od prava na pristup dokumentima utvrđeni u članu 12. ZUJD-a⁴. Dok se informacije mogu ograničiti samo u svrhu zaštite legitimnih javnih, životnih

² Case of *Observer and Guardian V. The United Kingdom*, (Application no. 13585/88, 26 November 1991. Paragraph 59 (a), (b).

³ Case of *Lingens V. Austria* (Application no_9815/82), 8 July 1986, paragraph 41.).

⁴ Zakon br. 06 / L-081 o pristupu javnim dokumentima, stupio je na snagu 19. jula 2019. godine, dok je zahtev koji je podnio podnosilac žalbe podnesen pre stupanja na snagu novog zakona. Stoga se u ovom slučaju primjenjuju pravila starog zakona.

ili drugih legitimnih privatnih interesa kako je definisano važećim zakonodavstvom.

Ombudsman zaključuje da u slučaju žaliteljke MIP nije uspeo da ispuni svoje pozitivne obaveze u vezi sa omogućavanjem, odnosno odobrenjem pristupa javnim dokumentima u saglasnosti sa zahtevom podnetim od strane žaliteljke, što je sankcionisano domaćim aktima i međunarodnim instrumentima.

Pravna obaveza da se saraduje sa Institucijom Ombudsmana

Ombudsman zaključuje da MIP osim što nije uspeo da ispuni obaveze koje proizilaze iz Ustava Republike Kosova (član 41 i član 132, stav 3), takođe nije uspeo da ispuni obaveze koje proizilaze iz ZUJD-a i Zakona o Ombudsmanu (član 25), na osnovu koga svi autoriteti imaju za obavezu da odgovore Ombudsmanu na njegova zahteve za sprovođenje istrage, kao i da pruže adekvatnu pomoć prema njegovom zahtevu. Odbijanje saradnje sa Ombudsmanom od strane državnog službenika, zvaničnika ili javnog organa predstavlja razlog da Ombudsman zatraži od nadležnog organa da pokrene upravni postupak, uključujući disciplinske mere, do otpuštanja sa posla ili civilne službe. U slučaju kada institucija odbije da saraduje ili interveniše u procesu istrage, Ombudsman ima pravo da zahteva od nadležnog tužilaštva da pokrene upravni postupak zbog sprečavanja obavljanja službene dužnosti.

Stoga, u svrhu poboljšanja i uvažavanja prava na pristup javnim dokumentima, kao ustavno i zakonsko pravo, kako bi građani ostvarili ovo pravo kao moćno sredstvo kontrole rada vlasti, a što bi uticalo na poboljšanje rada državnih organa i povećanje transparentnosti i odgovornosti, Ombudsman, u skladu sa članom 135, stav 3 Ustava Republike Kosovo:

PREPORUČUJE

Ministarstvu inostranih poslova

- ***Da razmotri zahtev žaliteljke i da odgovori u skladu sa Zakonom o uvidu u javnim dokumentima i relevantnim zakonodavstvom na snazi.***
- ***Da odgovori na zahteve Ombudsmana.***

U skladu sa članom 132, stav 3 Ustava Republike Kosovo („*Bilo koji drugi organ ili institucija, koja sprovodi legitimnu vlast u Republici Kosovo je dužna da odgovori na zahteve Ombudsmana i da mu/joj predstavi sva dokumenta i informacije koje su od njega zatražena u saglasnosti sa zakonom*“) i člana 28 Zakona br. 05/L-019 o Ombudsmanu („*Autoriteti, kojima je Ombudsman uputio preporuke, zahtev ili predlog za preduzimanje konkretnih mera, [...] treba da odgovore u roku od trideset (30) dana. Odgovor treba da sadrži razloge u pisanoj formi o preduzetim radnjama u vezi navedenog pitanja*“), ljubazno vas molimo da nas informišete o radnjama koje ćete preduzeti u vezi sa ovim pitanjem.

S poštovanjem,

Hilmi Jashari
Ombudsman